

KONFERENCJA „TRUDNA HISTORIA I JEJ WYMIAR EUROPEJSKI W EDUKACJI” (*DIFFICULT HISTORY AND ITS EUROPEAN DIMENSION IN EDUCATION*)

W dniach 9-11 września 2013 roku na Uniwersytecie Zielonogórskim obradowano na międzynarodowej konferencji naukowej „Trudna historia i jej wymiar europejski w edukacji”. Organizatorami tego przedsięwzięcia byli: Zakład Dydaktyki Historii, Instytut Historii Uniwersytetu Zielonogórskiego wraz z Polskim Towarzystwem Historycznym Oddział w Zielonej Górze.

Pierwszego dnia odbyło się uroczyste otwarcie obrad oraz przywitanie gości i uczestników dyskusji w auli Biblioteki Uniwersyteckiej Uniwersytetu Zielonogórskiego przez koordynatora projektu w Polsce, dr hab. Bogumiłę Burdę, prof. UZ, oraz Annę Chodorowską, tłumaczkę i doktorantkę historii na Uniwersytecie Zielonogórskim. Było to już trzecie spotkanie w ramach międzynarodowego projektu *Difficult History and its European Dimension in Education*. Uczestnicy programu: z Polski, Francji, Portugalii, Rosji, Finlandii i Węgier, na pierwszym spotkaniu w 2011 roku, na Université de Caen Basse-Normandie (UCBN), ustalili zakres kierunków badań do przeprowadzenia w swoich krajach. Podjęte badania mają dostarczyć odpowiedzi na następujące pytania, wspólne dla wszystkich państw:

- Czy akty niesprawiedliwości z przeszłości mogą zostać naprawione?
- Kto może naprawić błędy przeszłości? Wobec kogo mogą zostać naprawione?
- Jakie są najlepsze sposoby, ażeby naprawić błędy przeszłości?
- Jakie są motywy zadośćuczynienia i jakie są rezultaty takiej polityki?
- Dlaczego próby naprawienia błędów historycznych są dzisiaj coraz bardziej powszechne? Co to może oznaczać?

Uczestnicy projektu badali pojęcie świadomości historycznej wśród europejskiej młodzieży. Badania porównawcze prowadzone są w szkołach średnich sześciu krajów – uczestników projektu. Zielonogórska konferencja stanowiła podsumowanie trzeciego roku badań zespołów z Uniwersytetu Helsińskiego, Uniwersytetu Kolomny, Universidade do Porto, Université de Caen Basse-Normandie, Széchenyi István University w Győr oraz Uniwersytetu Zielonogórskiego.

9 września 2013 roku na uroczyste otwarcie obrad przybyli profesorowie Uniwersytetu Zielonogórskiego: dziekan Wydziału Humanistycznego Sławomir Kufel, dyrektor Instytutu Historii Dariusz Dolański oraz prezes zielonogórskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego Tomasz Nodzyński. Profesor Kufel pogratulował dotych-

czasowych efektów pracy wszystkim biorącym udział w projekcie i opowiedział o znany mu przedsięwzięciu artystycznym realizowanym przez zespół z Frankfurtu nad Odrą. Był to projekt tzw. *Mediateki Tożsamościowej*. Polegał on na zbieraniu pamiątek pozostałych po 1945 roku po jednej i drugiej stronie granicy Niemiec. Dodał, że takie badania odbywają się chyba na wszystkich granicach, gdzie są wątpliwości. Podjęty projekt warto kontynuować, aby ustalić wartości tożsamościowe na trudnych terenach. Profesor Dolański stwierdził między innymi, że „tak jak ta biblioteka [UZ] jest nowoczesna, tak, za rok, chcemy uprawiać nowoczesną historię”. Informował dalej, że na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Zielonogórskiego historia jest jedyną dyscypliną, która nadaje prawa doktora habilitowanego. Historia na Uniwersytecie Zielonogórskim ma bogate tradycje współpracy międzynarodowej, zwłaszcza współpracy transgranicznej. Projekt „Difficult history” jest drugim dużym projektem uniwersyteckim realizowanym przez Instytut Historii Uniwersytetu Zielonogórskiego w ostatnich latach. Od dziesięciu lat prowadzone są tu projekty na temat trudnej historii polsko-niemieckiej. Po części uroczystej zaczęto prezentować wyniki badań z poszczególnych krajów.

Przedstawieniem podsumowania wyników dotychczasowych badań rozpoczął sesję francuski inicjator projektu Vice-Président Université de Caen Stan Hommet z Instytutu Universitate de Formation des Maitres de Université de Caen Basse-Normandie. Stan Hommet zaprezentował między innymi nowy kontekst szkolenia dla nauczycieli we Francji w związku z odbudową szkoły. Kolegium Nauczania i Edukacji w UNICAEN, szkoła pod podwójnym nadzorem: University i Ministerstwo Edukacji. Szkoła, która kształci wszystkich nauczycieli od szkoły podstawowej do studiów wyższych w jednym zakresie, wszystkich studentów, którzy chcą stać się nauczycielami. Od 1 stycznia br. określono specyfikacje dla krajowego planu pracy. W nauczaniu i uczeniu się historii należy ukierunkowywać studentów na sposoby myślenia o przeszłości. A po podjętych działaniach oczekiwać informacji zwrotnych z ich własnych doświadczeń. Stan Hommet wyjaśniał, czym jest THIEC (Teaching History for a Europe in Common), czyli pedagogiczny projekt rozwojowy. Jego celem jest opracowanie narzędzi do nauczania historii i edukacji nauczycieli historii z zakresu „polityki pamięci”. Ma na celu zbadanie postaw młodych Europejczyków wobec trudnej przeszłości, ich sposobu postrzegania historii oraz jej uwarunkowań, a także tego, w jaki sposób przetwarzać doświadczenia z przeszłości w edukacji szkolnej.

Przedstawienia podsumowania badań z Finlandii dokonał dr University lecturer, Jan Löffström z University of Helsinki. Zajął się on badaniem poglądów fińskiej młodzieży w kwestii autonomicznej Republiki Karelii wchodzącej w skład Federacji Rosyjskiej. Pytanie o Karelię nie jest aż tak ostre w zakresie trudnej historii, ale jest dobre, aby porównać go z innymi, ponieważ w fińskich podręcznikach historii utrata Karelii jest omawiana na poziomie zmian społecznych i politycznych, a nie na poziomie żywego doświadczenia ludzi.

W przerwie obrad Ewa Adaszyńska, Dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej, oprowadziła uczestników konferencji po nowym budynku, prezentując jego walory i zbiory biblioteczne.

Przedstawienie podsumowania badań z Rosji dokonały dwie wykładowczynie z Uniwersytetu Kolomny, dr associate profesor Olga Galkina i Nadine Gordienko. Zaprezentowano wyniki z charakterystyki współczesnej świadomości historycznej rosyjskiej młodzieży w zakresie omówienia kontrowersyjnych kwestii i wyrażenia własnych opinii, na przykład o wojnie w Afganistanie. Wyjaśniono cel ujednoczenia podręczników do historii w kierunku rozwijania poczucia patriotyzmu, bycia dumnym z przodków, bo to stanowi integralną część rodzimej świadomości historycznej.

Na koniec pierwszego dnia obrad zagraniczni uczestnicy konferencji zwiedzili Zieloną Górę, poznając również jej dzieje.

Kolejny dzień sesji rozpoczęto od wyjazdu i obejrzenia eksponatów w Lubuskim Muzeum Wojskowym w Drzonowie. Po powrocie na Uniwersytet Zielonogórski kontynuowano obrady. Swoje wyniki badań dotyczące portugalskiej wojny kolonialnej zaprezentowała dr associate profesor Reibeiro Claudia z Universidade do Porto. Zbadano, które epizody z historii kraju są dla młodzieży portugalskiej powodem do dumy bądź wstydu. W podsumowaniu rozmów z uczniami stwierdzono, iż otwarcie dyskutowali i nie wahali się wyrażać swoich stanowisk, ale wykazywali też pewne zakłopotanie z przedstawiania przebiegu poszczególnych wydarzeń historycznych.

Kolejne wyniki badań przedstawiło pięcioro węgierskich naukowców z Széchenyi István University w Győr: Csaba Horvath, Lőrincz Ildikó dr Anita Somogyi, Tardi Zsanett oraz Balázs Varga PhD. Prelegenci poruszali takie kwestie, jak między innymi solidarność z ojczyzną wyrażaną przez mieszkających w innych krajach Węgrów. Okazało się, że młodzież węgierska nie uznaje przenoszenia winy z pokolenia na pokolenie, za złe traktowanie mniejszości narodowych. Nie ma zbiorowej odpowiedzialności w przypadku traktatu z Trianon. Z perspektywy czasu traktat w Trianon postrzegany jest kontrowersyjnie. Rewizja traktatu stała się głównym celem polityki zagranicznej Węgier w okresie międzywojennym i przyczyniła się do zbliżenia z III Rzeszą. Młodzież węgierska uważa, że „niedobrze jest, kiedy przeszłość staje się wyznacznikiem przyszłości”.

Dwa końcowe wystąpienia przewidziano dla studentów historii z Uniwersytetu Zielonogórskiego. Jako pierwszy wystąpił doktorant Jeremy Pomeroy, który przedstawił swoje opracowanie dotyczące *Motywu obozu w podręcznikach amerykańskich*. Zreferowano sposób ujmowania obozów koncentracyjnych z drugiej wojny światowej w wybranych podręcznikach do nauczania historii, w szkołach amerykańskich. Ukazano perspektywę Alaina Finkielkrauta dotyczącą Shoah. Doktorant odpowiadał na pytanie: jak opisywane są zagadnienia „trudnej historii” w kraju bezpośrednio

z nimi niezwiązanym. Szczególnie istotny był zakres wiedzy Amerykanów na temat zbrodni Holokaustu.

Ostatni referat zaprezentowała Danuta Nowak, doktorantka historii z Uniwersytetu Zielonogórskiego. Omówione zostały wyniki badań z zakresu „*Trudnej historii*” we współczesnych polskich podręcznikach do nauczania historii. Analizowano między innymi sposoby ujęcia podjętych zagadnień, ilość treści oraz ikonografię w następujących obszarach badawczych: wysiedlenia, przesiedlenia, holokaust i kolaboracja. Były one rozpatrywane w czterech relacjach narodowych: polsko-niemieckich, polsko-żydowskich, polsko-ukraińskich i polsko-rosyjskich. Ponadto zagraniczni uczestnicy konferencji mieli okazję zapoznać się, podczas prelekcji, z ofertą wielu wydawnictw polskich podręczników do nauczania historii.

Każdego dnia obrad odbywały się na bieżąco dyskusje na temat prezentowanych wyników badań. Natomiast główne podsumowanie spotkania nastąpiło w Muzeum Ziemi Lubuskiej, 11 września 2013 roku. Po części oficjalnej był obiad i wspólne oglądanie eksponatów muzealnych. Polscy i zagraniczni uczestnicy konferencji wyrazili swoje zadowolenie z przebiegu dotychczasowej współpracy i osiągniętych wyników trzeciego etapu badań. Przed nami ostatni okres badawczy i zamknięcie projektu *Difficult History and its European Dimension in Education*, które zaplanowano na wiosnę 2015 roku.

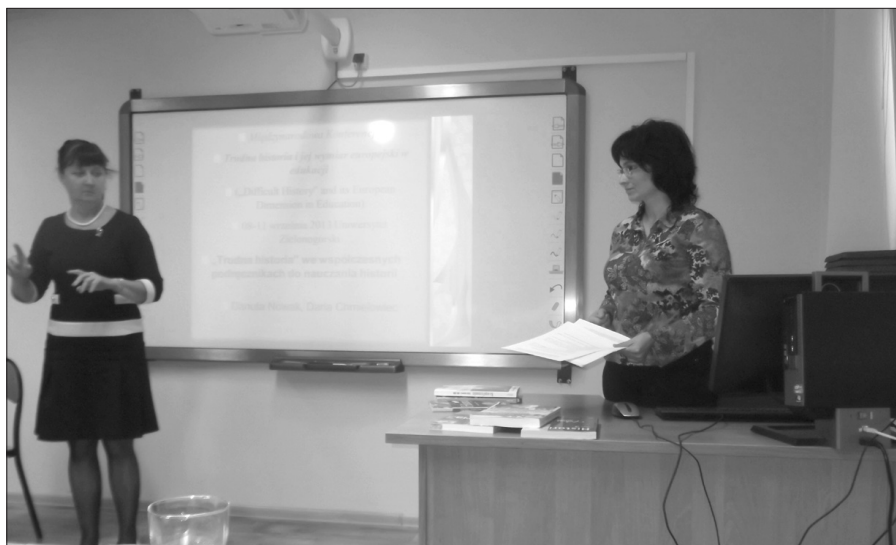
Danuta Nowak

Uczestnicy konferencji *Difficult History...* podczas zwiedzania Lubuskiego Muzeum Wojskowego w Drzonowie (10 września 2013 r.). Fot. D. Nowak

Uczestnicy konferencji *Difficult History...* na spotkaniu z dyrektorem Lubuskiego Muzeum Wojskowego w Drzonowie (10 września 2013 r.). Fot. D. Nowak

Profesor Bogumiła Burda i doktorantka Danuta Nowak z UZ w trakcie wygłaszania referatu (10 września 2013 r.). Fot. N. Gordienko

Zespół projektu *Difficult History and its European Dimension in Education*. Fotografia pamiątkowa na zakończenie obrad w Palmiarni (10 września 2013 r.). Fot. R. Claudia